

מהדורה למורה – מפתח תשובות

🕎 כסליו–חנוכה • חט״ב – מהדורה למורה

מפתח לכל 3 המסלולים (רגיל • חנ״מ • עולים) ולכל המשחקים בחוברות התלמיד

מסלול רגיל

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: ליה – ליה. בפתק דלקו "שבעה נרות ושמש" – הערב השביעי, וכותב הפתק "גירר תפוחי אדמה" עם "מישהי בת תשעים". ביונתן ובליה מדובר באותו ערב, אבל רק ליה בישלה במטבח עם הדיירים המבוגרים.

1. כמה נרות דלקו בערב שבו נכתב הפתק, ומה זה מלמד? ← שבעה ושמש – זה הערב השביעי (שולל: אורי, מאיה)
2. מה אפשר להסיק מהמשפט "גיררנו תפוחי אדמה"? ← כותב הפתק היה במטבח והכין לביבות (שולל: יונתן)
3. למה הלילה היה "החשוך ביותר של החודש"? ← כי סמוך לראש חודש הירח כמעט אינו נראה (שולל: אורי)

🗝️ צופן

1. שורש
2. חינוך
3. מקדש
4. תקווה
5. תיבות

המסר: פיצחתם! גם אור קטן יכול להיות התחלה של דרך חדשה.

🗺️ תחנות – קוד: אחדות

1. מודיעין: מודיעין → א
2. בית המקדש: חנוכת הבית ↔ פתיחה מחודשת וחגיגית של מקום • פך שמן ↔ כלי קטן ששמר על שמן טהור • מנורה ↔ כלי של שבעה קנים במקדש • חנוכייה ↔ כלי של שמונה קנים ועוד שמש → ח
3. המטבח הקהילתי: ספינג׳ ↔ טבעת בצק מטוגנת, מוכרת מקהילות צפון אפריקה • לביבות ↔ מתפוחי אדמה מגוררים, מוכרות מקהילות מזרח אירופה • סופגנייה ↔ בצק תפוח עם מילוי, כוכבת החג בישראל → ד
4. שולחן הסביבון: בישראל פ (פה), בחוץ לארץ ש (שם) → ו
5. חג הבנות: כבוד והוקרה לבנות ולנשים בראש חודש טבת → ת

⏳🗂️ מיון

1. השלטון הסלווקי אסר על היהודים לקיים את מנהגיהם
2. משפחת החשמונאים יצאה למאבק
3. בית המקדש שוחרר, נוקה וטוהר

4. נמצא פך שמן טהור אחד
5. המנורה דלקה שמונה ימים
6. חכמים קבעו את חנוכה כחג לדורות

- סיבה: מפני שהשמן הספיק ליום אחד בלבד • כיוון שרוצים לפרסם את הנס • בגלל שהלילות בכסלו ארוכים
- תוצאה: ולכן מדליקים את הנרות ליד החלון • לכן אוכלים מאכלים מטוגנים בשמן • ולכן החג נקרא גם חג האורים

- מסורת עתיקה: ברכות על הנרות • שירת מעוז צור • משחק בסביבון
- מנהג של היום: חנוכייה ענקית בכיכר העיר • חנוכיית לד בכיתה • סופגניות במילויים צבעוניים ומפתיעים

נחשו ובדקו

1. מה תבחר הכיתה לעשות בערב הראשון? ← לצאת לדיור המוגן ולהדליק עם הדיירים. ההמשך: הכיתה יצאה לדיור המוגן הסמוך. דיירת אחת סיפרה על החנוכייה שהביאה איתה כשעלתה לארץ, והתלמידים הקשיבו בשקט.
2. איך תגיב הכיתה? ← יזמינו אותו לבחור מעשה טוב בדרכו. ההמשך: נועם בחר לבנות עם חברים חנוכייה מבקבוקים ממוחזרים ולתרום אותה לגן הסמוך. "גם זה אור," אמר.
3. מה יעשו התלמידים? ← ידליקו כל אחד בביתו באותה שעה בדיוק. ההמשך: בשש בדיוק דלקו חלונות בכל השכונה. מי שהציץ החוצה ראה שורות של אור קטן בתוך החושך.
4. מה תהיה המסקנה של הכיתה? ← השמש – כי בלעדיו אף נר לא היה נדלק. ההמשך: התלמידים הבינו: השמש אינו נספר בין שמונת הנרות, אבל הוא מדליק את כולם. "אולי כל אחד מאיתנו יכול להיות שמש של מישהו," כתבה ליה ביומן.

יוצא דופן

1. חלה – היא אינה מטוגנת בשמן – ולכן אינה זכר לפך השמן
2. חנות – השורש שלה שונה, ואין לה קשר להתחלה ולחניכה
3. ט"ו בשבט – הוא אינו חל בתוך ימי חנוכה
4. ייאוש – הוא ההפך מהמסר של פך השמן – לוותר כשנראה שאין סיכוי
5. צום – חנוכה הוא חג של שמחה, ובימיו לא נוהגים לצום

משחקי סיום

טריוויה: 1) כי הוא נותן מאורו לאחרים ואורו לא קטן מכך • 2) נקודת המבט של המספר • 3) החג מוסיף אור בתקופה החשוכה בשנה • 4) יש דברים שערכם בעצם המבט בהם • 5) כל קהילה התאימה את המנהג למטבח ולחומרים שלה • 6) שניהם עוסקים בתקווה שמתגשמת למרות קשיים

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) לא נכון • 7) נכון • 8) לא נכון • 9) נכון • 10) לא נכון

מחסן מילים: (1) כאשר • (2) לפי • (3) ולכן • (4) אף על פי ש • (5) בעוד ש

בלש הניסוח: בהבית → בבית • שלוש נרות → שלושה נרות • הסופגניות החם → הסופגניות החמות • השמש הגבוהה → השמש הגבוה • עשרה דקות → עשר דקות

מסלול חנ"מ

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: רוני – רוני. היא מכינה עבודה על חנוכה. ליד הסביבון היה ספר על חנוכה.

1. מי לא הגיע היום לבית הספר? ← עדי (שולל: עדי)
2. על מה הספר שליד הסביבון? ← על חנוכה 🕎 (שולל: גיל)
3. מי מכינה עבודה על חנוכה? ← רוני (שולל: גיל)

🗝️ צופן

1. נרות
2. לביבות
3. שמש

המסר: כל הכבוד! פיצחתם את הצופן. ✨

🗺️ תחנות – קוד: נרות

1. לוח השנה: כסלו → נ
2. החנוכייה: שמונה ועוד שמש → ר
3. המטבח: לביבות → ו
4. הסביבון: פה – בארץ ישראל → ת

⏳🗂️ מיון

1. מדליקים את השמש 🔥
2. מברכים 🙏
3. מדליקים את הנרות 🕎
4. שרים יחד 🎶

- אוכל 🍩: סופגנייה • לביבה • ספינג'
- אור 🕯️: נר • שמש • חנוכייה

🔮 נחשו ובדקו

1. מה דניאל יעשה? ← ירים יד ויתנדב. ההמשך: דניאל מרים יד. הוא יקריא שורה אחת בטקס. 🎤
2. מה יעזור לו? ← להתאמן שוב עם חברה. ההמשך: רוני מתאמנת איתו. הם צוחקים יחד. 😄
3. מה יקרה? ← דניאל יקריא בקול ברור. ההמשך: דניאל מקריא: "מעט אור דוחה הרבה חושך." כולם מוחאים כפיים. 👏

יוצא דופן

1. 🍽️ סלט – הוא לא מטוגן בשמן
2. ❄️ שלג – הוא לא נותן אור
3. חנוכה – זה חג, לא חודש

משחקי סיום

טריוויה: 1) אותו שורש: ח-נ-ך • 2) כדי שכולם יראו את האור • 3) גם מעט יכול להספיק ולתת תקווה • 4) מדליק את שאר הנרות

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) לא נכון

מחסן מילים: (1) כי • (2) כדי • (3) אבל

בלש הניסוח: שלוש נרות → שלושה נרות • הסופגנייה המתוק → הסופגנייה המתוקה • בהבית → בבית

מסלול עולים חדשים

🕵️ בלש הטקסט

האשם/ה: נטלי – נטלי. ההזמנה כתובה בצרפתית, ונטלי מדברת צרפתית. בהזמנה יש ספינג׳, ונטלי אוהבת לבשל ספינג׳.

1. באילו שפות כתובה ההזמנה? ← עברית וצרפתית (שולל: מיכאל)
2. מי לא בא לכיתה השבוע? ← יוסף (שולל: יוסף)
3. איזה מאכל יש בהזמנה? ← ספינג׳ (שולל: מיכאל)

🗝️ צופן

1. חורף
2. לילות
3. סביבון
4. אותיות

המסר: כל הכבוד! למדתם מילים חדשות לחנוכה. 🕯️

🗺️ תחנות – קוד: שמחה

1. לוח השנה: כ״ה בכסלו → ש
2. פינת הפעלים: להדליק ↔ לתת אש לנר • לטגן ↔ לבשל בשמן חם • לסובב ↔ להזיז במעגל → מ
3. פינת הברכות: חג שמח ↔ ברכה לחג • נס גדול היה פה ↔ המשפט שעל הסביבון • מעט אור דוחה הרבה חושך ↔ גם דבר קטן עוזר → ח
4. שולחן הסביבון: פ → ה

⏳🗂️ מיון

1. מסדרים נרות בחנוכייה
2. מדליקים את השמש
3. מברכים
4. מדליקים את הנרות
5. שרים שיר

- עובדה: חנוכה בחורף • יש שמונה נרות ועוד שמש • על הסביבון יש ארבע אותיות
- דעה: סופגנייה עם ריבה הכי טעימה • חנוכה החג הכי יפה • המשחק בסביבון משעמם

נחשו ובדקו

1. מה דניס יעשה? ← יספר על חג חורף מהבית הקודם. ההמשך: דניס מספר על שלג ועל אורות בחלונות. כולם שואלים שאלות. הוא מחייך.
2. מה דניס יביא? ← לביבות לפי מתכון מהבית. ההמשך: דניס מביא לביבות. יש בהן בצל. "ככה מכינים אצלנו," הוא אומר.
3. מי ידליק את הנר האחרון? ← דניס, יחד עם חבר. ההמשך: דניס ועמית מדליקים יחד את הנר השמיני. "עכשיו אני מרגיש בבית," אומר דניס.

יוצא דופן

1. מקרר – הוא לא נותן אור של חג
2. חורף – זו עונה, לא חודש
3. שולחן – זה שם עצם, לא פועל
4. נס גדול – זו לא ברכה שאומרים לאנשים

משחקי סיום

טריוויה: 1) גם דבר קטן יכול להספיק ולתת תקווה • 2) להראות סדר בזמן • 3) כדי שכל העוברים ברחוב יראו • 4) ניגוד – משהו שונה ומשהו דומה • 5) שניהם מביאים אור חדש ומסורות חדשות

נכון/לא נכון: 1) נכון • 2) לא נכון • 3) נכון • 4) לא נכון • 5) נכון • 6) לא נכון • 7) נכון • 8) לא נכון

מחסן מילים: (1) לכן • (2) קודם • (3) אחר כך • (4) אבל

בלש הניסוח: המשפחה שלי מדליק → המשפחה שלי מדליקה • ארבע נרות → ארבעה נרות • החנוכייה היפה עומד → החנוכייה היפה עומדת • להמטבח → למטבח

לוודא

- חנוכה תשפ״ז: נר ראשון בערב 4.12.2026 (כ״ה בכסליו) – לוודא
- ראש חודש טבת חל בערך בערב/ביום השישי–השביעי של חנוכה (תלוי אם כסלו מלא או חסר) – לוודא
- חג הבנות – מנהג קהילות צפון אפריקה בראש חודש טבת; פרטים משתנים בין קהילות
- משפחת החשמונאים ממודיעין – לפי המסורת
- השורש של "חנות" – לוודא במילון (ח־נ־ה)
- באולם/בכיתה – נרות LED בלבד
- חנוכה 2026 (תשפ״ז): נר ראשון ביום שישי בערב, 4.12.2026 – לוודא בלוח
- ראש חודש טבת חל בתוך חנוכה – לוודא תאריך לשנה הנוכחית
- 44 נרות בסך הכול (36 + 8 שמשים) – חישוב
- „סופגנין" מופיעים כבר בספרות חז״ל; „לביבות" בתנ״ך (שמואל ב׳ י״ג) – לוודא
- חג הבנות – מנהג בקהילות מצפון אפריקה, בעיקר תוניסיה ואלג׳יריה – לוודא פרטים
- פרשות וישב ומקץ (חלומות יוסף) נקראות בדרך כלל בכסליו/חנוכה – לוודא לשנה הנוכחית
- הגזרות של אנטיוכוס (המאה ה-2 לפני הספירה) – מוצג לפי המסורת והספרים החיצוניים